

Цетиње, 22. новембра.

Велики јади опхрвали су Аустро-Угарску. Барон Ерентал, њен министар спољних послова, преде танко да више изађе, а оно се брзо покида, па опет нема. Он опет преде, оно се опет кида, па и опет нема. Тражи везе и пријатеља, али их не налази. И што их више тражи, све их више нема.

Најзад ударио у астрологију. То је сад најновији обрт у духовима аустро-угарске дипломатије.

Стари мисирски учевњаци — а сви су били жреци тадањих многобројних многобожачких храмова — наслућивали су догађаје и прописивали су судбину посматрајући звијезде и лијетове птица. Фараони, кад су полазили у рат, или кад су отпочињали какво важније предузеће, питали су најприје астрологе за њихово миљење и по њиховим пророштвима управљали су се.

То сад ради Еренталова дипломатија, а по њој и аустро-угарска штампа.

За важан знак времена узели су руски законски пројект о зајму од милијарду и дијеста милиона франака (или 450 милиона рубаља), који је министар финансија Коковцев поднио руској Думи на одобрење.

Тај знак времена стали они на тумаче. И не тумаче га онако како јесте, него како би из тога исциједили фластер за своју рану, која им толико срце разједа. Сасвим онако како српска пословица каже: Не прича баба како јој се снило, него како јој је мило.

Коковцев је, дакле, поднио тај законски приједлог зато, што му на пролеће ваља исплатити осам стотина милисна франака летећег дуга. Кад би Русија мислила ратовати, она тај зајам не би добила. А пошто га тражи, доказ је да неће ратовати и онда ће зајам добити. Зато је Русија сад стављена у искушење да бира између рата и зајма. Са зајмом је скопчано признање анексије, с ратом њена финансиска пропаст.

Тако се у Бечу тумачи. Крајњи закључак је тај, да руски зајам зајемчава мир. Пуни задовољства, што је тако одају сад и једну тајну, коју смо ми само могли наслућивати, а то је — језа их је хватала од могућности једнота рата с Русијом. Сад су данули душом.

Ова њихова астролошка тумачења личе у длаку на она мисирских жреца. Ни по многобоштву се не разликују, јер, кад би имали они у Бечу хришћанског Бога, не би радили то што чине.

Додуше малчице и зазиру, али то тек узгред. Веле да ипак може до рата доћи, јер нико не може да буде непогрјешив пророк. Има увијек, пеле, непредвиђених случајева. Као што човјек крије од себе помисао на

свој пошљедњи дан, тако и ови модерни астролози крију очи од тих непредвиђених случајева. Спомину их, али их отискују и окрећу главу.

Цијелу ту зграду од карата, коју називају својом логиком, руши једно једино питање: Како ће наћи новаца за рат Аустро-Угарска? И како су нашле толике друге државе које су до сад ратовале? Зар капиталист пита, кад му је новац обезбјеђен, шта ће ко с узајмљивим повцем чинити? Нарочито кад га узима велика Русија, која је добра гаранција ако би у рату и пострадала. А последице она новац неће тражити од сироте Аустро-Угарске, која и сама узајмљује, него од својих савезница Француске и Енглеске.

То само па је довољно да разгази као црва сву аргументацију аустро-угарских пророка. Нека се они ни мало не брину како ће ко доћи до новца и на нашта ће га употребити. Њихово је као оно камили: да спремају леђа, а камилар ће већ сам наћи мотку.

Да и сами не вјерују у своја закључивања свједочи оно очајно копрцање да би Русију убједили у потребу договора с Аустро-Угарском. Одбијени од Турске, на чија су врата прво закуцали, богораде сад пред вратима руским и налазе да је ту сад кључ ситуације. Између Турске и Русије, Русије и Енглеске, Енглеске и Француске, Србије и Црне Горе, премешу се као циркусни клоновни, не би ли како год изишли на селамет. У једно исто доба изигравају три објешењака. Док у Бечу дочекују новог турског посланика Мустафу Решид беја и увјеравају га у своје пријатељске диспозиције, донде у исто доба јавно поручују Русији, да Аустро-Угарска сматра своју заводјачку мисију на Балкану као завршену и да би за признање анексије оставила Русији одријешене руке на Балкану, „гдје је остало још доста мјеста за руске амбиције“.

Шта значи то? Значи ухватити се у кљусу као какав лисац. Откуд могу на Балкану постојати пријатељске диспозиције спрам Турске, кад се у исто доба нуде Русији компензације на рачун исте те Турске, а по цијену признања анексије? Русија је, веле, изгубила на Дальњем Истоку, и изгубила је војнички, сад хоће да свој углед поприкрипи на Ближњем Истоку, и то дипломатским успјехом. И они јој ту отворено нуде начин, како ће тај успјех обезбједити. Никако друкчије, него признањем анексије и, с благословом из Беча, заратити на Турску и отети те успјехе.

Да оставимо на страну то што би такав поклон био Данајски — а Аустро-Угарска галантно и на све стране поклања што је туђе и што

треба тек извојевати, па доћи на тај начин у опреку не само са Турском него и Енглеском — оvdје је нама главно да уочимо ону традиционалну дволичност њену, да, док једном доказује да му је искрен пријатељ, другога нуди да томе пријатељу одере кожу с леђа.

Иста је таква и у питању српско-црногорско-турског савеза. Бајаги Турска би тиме потпомогла образовање једне велике Србије, која би јој временом постала опасна. Неће да каже, колико јој је опасна једна велика Аустро-Угарска у Босни и Херцеговини, нарочито како сама признаје да постоји једна унапријед одређена аустро-угарска оријентална политика, која се више не мијења. Велика Србија опет је у ствари мала и слаба према опасности која проистиче од једне велике Аустрије на Балкану. И ако је да се бира, увијек је мудрије изабрати мањег и слабијег за сусједа, него великога и моћног, који је зинуо на Солун.

Не помажу никаква копрцања и никаква астрологија.

Црна Гора и Аустро-Угарска

У пошљедњем броју „Гласа Црногорца“ могло се читати да је наша влада упутила сигнатарним силама ноту уз потребну промеморију, у којој се тражи да се Црној Гори има уступити Спич, пошто је он освојен од црногорске војске у пошљедњем рату с Турском, па одузет и дат сусједној монархији. Тиме, речено је у ноти, ни мало се не запостављају ранији оправдани захтеви Црне Горе.

Аустро-угарска штампа, дотичући се тога питања, одазива се надувено као обично. Стара њена ароганција у односу спрам српских држава испољила се и оvdје у свој својој безочности. Говори с висине, као оно шпански хидалго кад с коња третира малишане, вријећа и отурује.

Али је и оvdје исте среће као и у осталим својим аргументацијама. Свуда се види њена недошљедност. Тако се сама хвата у замке, да свако мора зачуђено стати и питати се: јесу ли ови људи при свијести?

Читаоци „Цетињског Вјесника“ сјећа ће се чланка, који је ту скоро изишао, како Аустро-Угарска штампа пажљиво избјегава да говори о Берлинском Уговору и да отимачки акт анексије доведе у везу са одредбама тога уговора. Рескли смо, да би се на тај начин најбоље видјела она пучина од неправде, коју је сусједна монархија према Европи и српском народу учинила. Она и данас о томе упорно ћути.

Сад, кад је Црна Гора затражила Спич, Аустрија брани своје право — Берлинским Уговором! Сад важи Берлински Уговор. Важи кад хоће да задржи оно што треба да да, не важи кад узима Босну и Херцеговину противу Европе и противу истога тог прецизног међународног уговора. Гази тај уговор кад пљачка, позива се на њега кад треба да сачува оно што јој је тај

уговор прије тридесет година досудио, што је, дакле, прије унлачкала.

Код сваког паметног и поштеног човјека Уговор Берлински важи или не важи. Ако важи, Аустро-Угарска не смије анектовати Босну и Херцеговину; ако ли не важи, онда уговор не постоји и онда се на њега не може нико позвати, најмање онај, који га је поцијепио.

Писмо једне Српкиње

— Оригиналан извјештај „Цет. Вјеснику“ —

Београд, 16. новембра.

Још као дијете у првим данима школовања ја сам се силно и безгранично одушевљавала беспримјерним јунаштвом витешких синова славом увјенчане Црне Горе.

Још у првом разреду основне школе знала сам на памет ону дивну патриотску pjesму, која узноси славу и јунаштво поноситих синова Црне Горе и која гласи: „Црна Гора, поносито стигење, српске круне ти драго камење, у тебе се по соку излеже, да Србину буде у помоћи!“

Патриотска љубав, коју сам још у дјетињским данима осјетила према милој и драгој Црној Гори, доцније се све више и јаче развијала и достигла је свој врхунац онога за мене срећнога дана кад ми је Бог својом милостицом пружио могућност да приђем руци Њ. Кр. Височанству Књагини Милени, племенитој мајци свију храбрих Црногораца и нај-узвишенијег Српкињи.

Још из дјетињства жељела сам да видим мило и драгу Црну Гору и Бог ми је ту жељу испунио тек прошле године.

Неизмјерна је радост испуњавала моју душу кад сам се села уз которске стране и радовала сам се као дијете врбци да што прије видим Његуше, родно мјесто славне династије Петровића; да видим Цетиње, пријестолницу по територији мале, али по својој свестраној вриједности велике и славне Црне Горе. Она лијепа слика, коју ми је машта створила о Црној Гори, показала се још величанственија кад сам својим очима видјела Црну Гору: Његуше, Цетиње, Ријеку, Подгорицу, Данилов-Град, Никшић, Астрог, Скадарско Језеро, Вир-Пазар и Бар, слободно српско приморје.

Вјерује ми, господине директоре, да сматрам да су најсрећнији часови у моме животу били они, које сам провела у никшићском двору са племенитом Књагињом Миленом, Престолонашљедником Милицијом и Књагињама Вјером и Ксенијом, са нашом Принцезом Јеленом, са Витешким Господаром Црне Горе и Његовим соколовима Престолонашљедником Данилом и Књазом Мирком.

Из разговора са њима видјела сам, да су све те племените душе, које безгранично љубе и воле свој народ и које се неуморно старају о његовом добру, о срећи и напретку Црне Горе и Црногорца.

Била сам раздрагана и у највећој радости слушала сам стару Књагињу и старог Књаза, како са родитељском љубављу говоре о својим Црногорцима, јер их све сматрају као своју рођену дјецу.

Стекла сам непоколебљиво увјерење да је мало народа на свијету о којима се владар и владарка тако родитељски брину, као што се брине Њ. Кр. Височанство Књаз Никола и Њ. Кр. Височанство Књагини Милени о својим и милим и драгим Црногорцима.

Кад сам пропUTOвала Црну Гору, видела њене путове, којима по љепоти нијегде равних нема, видела уопште стање у њој, а поред тога и видела и осјетили родитељску љубав Књаза и Књагиње према својем народу — мене је душа бољела кад сам у извјесним листовима читала оне кветничке нападе на Књаза Николу и Његов узвишени Дом.

Бескрајна ме је туга обузимала кад сам читала, на жалост у српским листовима, оне лажи противу Црне Горе и стања у њој и оне вулгарне грљиве и клевете са којима су безбожнички обасипали Дом славних Петровића Његоша.

Срце ми се парало од бола читајући познате листове како клеветнички сумњиче патриотизам и највеће родољубље старог и витешкога Књаза Црне Горе, који је свој патриотизам и родољубље на бојном пољу онако славно и јуначки документовао и себи у историји Српскога Народа осигурао мјесто великога, родољубивог и јуначкога владцога.

У колико ме је због тога тута обузимала, у толико ме је трепнула нада, да ће тим клеветатама и денунцирањима бити крај, и да ће правда и истина ипак ликовати над неистинама и клеветатама.

И хвала нека је Богу, правда је побједила и јавно се, на очиглед цијелога свијета, документовало да је све оне нападе на Црну Гору и њен владалачки Дом диктовала мржња и пакост наших општитих непријатеља и да је све оно била одвратна клевета и протачка грдња.

Главни коловођа и организатор тих напада на Црну Гору јавно је признао да је и сувише грешно, и да му је тек сад јасно да је на то био тукан од заклетих непријатеља васколнога Српства. Ја држим да није требало особите намете и политичке мудрости, па да сви мјеродавци и код нас у Србији и код нас у Црној Гори увиде, да су наши интереси јединички и да наша Србија у националном погледу, не може имати неких особених интереса, па наравно ни Црна Гора.

Послије напоменутих немилних појава, данас су увидјели и наши и наши државници и политичари оно што никад из вида нијесу смјели губити; видјели су да интереси Српства изискују да Србија и Црна Гора морају бити једна целина кад треба бранити наше опште националне интересе.

И зла и добра која се дешавају код нас под Авалом морају се тицати и вас под Ловћеном; као и обратно: зла и добра која се дешавају код вас под Ловћеном морају се исто тако тицати и нас под Авалом. Успјех или неуспјех наш под Авалом, успјех је или неуспјех и ваш под Ловћеном.

И ми испод Авале и ви испод Ловћена дужни смо сложино и братски да радимо на општем добру Српскога Народа у свима његовим многобројним покрајинама како у слободној Србији и Црној Гори, тако и онима које још не грјеје сунце српске слободе и јединства, но још на ропства униру своје погледе на Цетинје и на Биоград.

Рад наших државника и политичара испод Авале, као и ваших испод Ловћена треба да је у највећој сагласности, да буде мудар, одмјерен, промишљен и да га диктују велики и свети интереси васколнога Српства.

Својим родољубивим радом и мудрим схватањем општитих интереса Српства наши државници и политичари испод Авале и наши испод Ловћена треба да дају примјер нашим народним првацима у Новоме Суду, Загребу, Сарајеву, Мостару, Дубровнику, Задру, Сплету, Скадру, Призрену, Приштини, Скопљу, Солуну, Битољу, Охриду, Прилепу, и осталим градовима неослобођеног Српства.

На велику нашу општу несрећу то се до сад није ни увиђало ни разумло, бар не са наше стране, те су због тога многи наши национални интереси претријели огромну штету. Али хвала нека је Господу Богу који управља свијетовима, данас смо

сви увидјели своје тешке погрешке и сви смо настали да те погрешке не само поправимо, него и све оштете, причинјене њима, надокнадимо и повратимо стару славу и величину уједињеног Српства.

Српско се племе данас налази у и сувише тешким приликама и околностима, али слога и братска љубав између нас у Србији и вас у Црној Гори, сиљном свога одушевљења, оживићемо што је малаксало, повратићемо што је изубљено.

С нама је Бог и његова правда; па нашој су страни сви културни и просвјетљени народи, који се већ диве нашој одлучности да бранимо наша национална права и већ нам плескају. А ако Бог да, а даће насигуно да у овој борби победимо, онда ће сви ти културни, просвјетљени и хумни народи одушевљено клицати: *Живјела Србија и Црна Гора! Живјело слободно и уједињено Српство!*

Софија Пере Ђорђевић.

Хроника

Блажени који вјерују. — Траже са свијеком.

Блажени који вјерују! Има листава, која би по сваку цијену хтјели да се пред читалачким свијеком представе као тачно обавијештени, а нарочито о Црној Гори, о којој, узгред буди речено, ни појма немају. И у мјесто да имају своје дописнике, који би их обавјештавали о приликама у нас, они на намет пишу све што год им на ум падне и онда те своје измишљотине протурјују као извјештаје са Цетинја, ма да су све те глупости тако далеко од Цетинја као што су далеко и од истине. Што тако раде странци листови још се и може разумјети, али је за осуду што тим глупостима слиједи и многи српски и хрватски листови. А када су већ спали на извјештаје из Црне Горе из тих извора, онда би бар требали да означе прави извор како се свијет не би обманивао.

Траже са свијеком. У Сарајеву излази и један лист, који се зове „Српска Ријеч“, а штампане се Ђирлићевим словима. Како је у Босни и Херцеговини такво стање, да је тешко по Србе, природно је да је много теже и за српске листове. На њ се мотри строго. Час по па се заплијени и онда се кажњива. Поред тога што неколико уредника има у затвору, тај лист има да издава и велике повчане глобе, које пласе близу три хиљаде круна. Тај лист не смије ни ријечи да потрчи о тамошњим приликама, не смије чак ни да доноси пријевде, из листава, који су пристућани тим српским земљама. Сада се у томе пошло и даље. Забрањено му је, да доноси чак и оно што излази латиницом, т. ј. да прештампавана из хрватских листава. И тај се лист стао сада да чуди зашто се то тако са њиме поступа и овако тужи: „Из тога произлази, да се, по мишљењу државног одијелништва, у Босни и Херцеговини извесне вијести смеју читати само на њемачком и на српском језику, али латиницом т. ј. њемачки језик и латиница привилеговани су и ако је закон за свакога једнак“. А зашто, што му је и насјело да се чуди? Зар он не види о чему се ради и нека не тражи свијеком! То је бар јасно да су тамо Срби у изузетном положају и кад се много не

полаже на њихове животе и на личну имовну њихову безбједност, коме је насјело још да води рачуна и о томе да ли се о њих гонени или не!

Из Босне и Херцеговине

Да наставимо набирчења из земље плача и тука:

Туча у Требињу

Прошле недеље дошло је у Требињу, како нас пријатељ извјештава, до туче између Срба и католика. Као што се зна, Требиње је чисто српско мјесто, али у њему има шака дошљака, католика. Од како је анексија, они стално изазивају Србе, јер сматрају да је Херцеговина постала потпуно хрватско „тло“. Српским омладинцима је то изазивање дозлогрдило, али су ћугали. Кад су у недељу сјели у кавани Будалићевој и пјевали, неколицина Хрвата демонстративно напустише кавану, протестујући што се се на хрватском тлу пјевају „шумадинске“ pjesме. Случај је хтио, да се то исто нече сусретом обије групе и у кавани „Град Беч.“ Срби су пјевали, а католици су протестовали, провоцирајући Србе. Ријеч по ријеч и дође до туче, у којој су католици љуто страдали и ко зна шта би било са њима, да их није узео у заштиту полицијски чиновник Саво Грковић, који отјера у затвор њих петоро са обије стране. Сутра дан су сви притворени кажњени.

Католици су уложили протест код власти, јер им никако у главу не иде како то да и они буду кажњени, те су Србе оптужили као велеиздајнике! Они мисле, да је њима дозвољено све и да су Срби само зато, да се свако над њима истреса!

Опет Србе затварају

Затварање Срба у Босни и Херцеговини се продужава. У Ораку су затворили сељака Анта Лешинка и оптужили га за велеиздају. Кажу, да је неовао ћесару. Наш пријатељ нам о томе ово пише: Анта Лешин сељак из Новог Града дошао је у гостионицу Одића и када је плаћао рачун кавенији Лабудовићу поријечи се с њиме, јер му је Лабудовић више наплатио. Ријеч по ријеч, те се изроди кавга, када је Лешин, ражаљен, стао да срамоти. На дојаву Лабудовићевих људи, дођоше жандарми и сподобини не рјешити. Лешинга отјерали су га у затвор, те је сада оптужен као велеиздајник, јер Лабудовић свједочи како је дошао с Лешинем у свађу због тога што је ружио ћесара!

Овај догађај је изазвао међу Србима силну негодовање и узрујаност. Они у томе гледају сигнал за прогон Срба.

Свечаност у Сарајеву

Ових дана је цар Фрања завршио шездесет година владања, те је и у Сарајеву, као и кроз цијелу Босну и Херцеговину, *нарече* да се тај дан прослави. Председник општине у Сарајеву, познати Куловић, бардија је да своје ставове Сарајеву барјацима и килимима оките и у вече осветле.

Ко иде по овој наредби поштује, не гније му да одговара за велеиздају!

Католичка депутација

Ових дана је из Босне и Херцеговине била напавиричана још једна депутација,

која је ишла у Беч да се покљони ћесару. Она је носила званичан назив „католичка депутација,“ те о њој чак и сами напредни хрватски листови подружљиво говоре. Ибу је предводио надбискуп Штадлер и он је држао говоре, које су му у Бечу срочили. Депутација се у путу за Беч малер десно. Морали су да ћугују у незагријаним и неосвијетљеним вагонима и морали су — гладовати. По њиховом мишљењу, ово су учинили Мађари, који су и на овај начин хтјели да депутацији изразе своје негодовање.

Па ко онда одобрена ту депутацију?

Још једно насиље

У прилог сиљних насиља, која се врше над Муслиманима од стране прилигољаних разбојника у Босни и Херцеговини, нека послужи и писање органа Муслимана:

„Од 7. октобра на овамо ми морамо у сваком броју да забележимо по неколико случајева католичких напада на мирне муслимане и њихов рз и образ, анедујући на надлежне области и још надлежније шокачке братре, да томе злу стану на крај. Али наше писање остаје на свима странама узалудно и дакако, да такви догађаји све го више ужимају маха тако, да нас они морају најозбиљније забринути.“

Тако нам јављају из Велике код Деренте, да је прије неколико дана тамошњи католик Паво Филиповић напао на Махмута Мухамеровића, који се враћао из села Божице, гдје је дошло суше шљиве на продају. Споменути Паво је речењог Махмута ни крива ни дужна ударно три пута ножем у главу и један пут у лијевој сису псујући му бузу. Султана и све што је муслиману највећије. Да како, де споменути муслиман не би допустио побјеснилом шокцу тако га тући и мршварити, да овај није био на коњу и оборужан ножем, али пошто се није могао већој сили одупријети, то је морао остати побјеђен и измурцарен тако, да је мало наде да ће и у животу остати.

Ради овога случаја су се муслимани села Велике силно узрујали, па се међу њима у великој мјери раширило мишљење о сељеву.

Ми изјобљивање обраћамо надлежним владама на овакве догађаје и позивамо их, да предузму енергичне мјере да их спрјече. Они требају да то учине там прије, што се међу муслиманима шири мишљење, да католици у својим недељима раде споразумно са нашим областима“.

Гласови поводом анексије

Аустријски листови о Србији

Аустро-члвугеска штампа пуна је вијести о Србији. Она је толико обавијештена, да зна не само што се у Србији мисли, него шта ће и бити. И док се с једне стране не може доколито да нажали због тобожњих изазивања од стране Србије, догле, с друге стране, почела је да износи како је ратоборност спала, како се свако насиљно демонстрација и митинга, како су умукли барни клици, како све страх млата од Аустрије, како су државне благајне празне, те траже зајам и т. д.

Листак из психологије рата

Васпитни услови побједе са психолошког гледишта

написао

Стеван Ј. Радосављевић Блин
(Истаканак)

(6)

Ова је као пламен који предгатава гориво, жараницу. Она није величина суверена, ни појам апсолутан, него појава жале више пролазна, подложна растену, опадању и нестјању. Узраци храбрости не леде у чољеву, него ван њега, у васпитној атмосфери времена и околности у којима живи. У вид што не лежи у чољеву, од куд се може тврдити да га он стално има, као некакав морални фонд, независно од епопалта свијета? Према том храброст има свој куре као и зато час пада, час скоче. Говорити и пој као о нечему непромјенљивом, апаки гонорити о уображеном факту. Спједок њеж је историја. Она нам показује паре дивовски храбре и вуканички жалодушне. Ухватите Грке на Термопизима, и узмите Грке код Фарале прије неке године. Тако пријере падања и дицања духа народног показују сви народи на свијету.

Истудијом препорукаја општег духа најљешне ћемо видјети на оне народе. Заостао у свему од цивилизованих и културних народа, живјећни вјековима о нулци и пожу, е којима су неване успомене вјековнога ронства и парирега очажана, пошто се ослобо-

дио, ништа природније није било већ да полети дјерној праведној, аргонини, лаштекој радности, школи и тецину, прежда је у ратовима и у ронетну до голе душе осиротио. у природној разлици скокова нежа, на није ни прва генерација постаје ослобођена и остала одмах кротка и ператоборна. Она је попустила тек за једну пијацу. Друга је генерација већ одмакла даље. Уколико је просвјетљеност и култура стојала сад бље, утолико је и она постала „модернија“, то ће рећи штољнија. Она је још брже потицала школи, култури, васпитању и образовању, радности и тецину, а то скопа у другом миру и највесном благостању даје генерацију, која је још ператоборнија, али за то приевећенија и привреднија. Човјек, као и народи, крије од себе помисао на претриљено али и радије се окреће мирној срџи и раду. Само се по себи разумије да ће свака нова генерација васпитанаг подмацак свој у духу новог расположења да благује, да се користи плодовама извјесне слободе, да се ода мирним ниљенима културе и цивилизације. Тако је неосјетио постлије херојске епохе, постлије параштаја од исповина, дошао параштај богатаг насљедства, који су по укусу, васпитању и ниљенима били са свим другим људи од својих отаца. Пдући том поштуношћу даље, дошло је и до нас.

У духовном равнићу народа владају зако-

Узраци су једнаки дјеренима: измјена узрока изазива последице. Негадисте тешка пребоча, на негачоше и циновеске генерације. Опачање ратоборности ишло је по оне природнијом током: и зато што је реакција последије ратови за ослобођење остала без мудрога Менгора и дошло је, да је храброст и ратоборност прилично ишчела. Да је било кога, који би разумијевао управљање духовним животом народним, он би ствар учесно тако, да се захтеви новог доба неупне а да се у трампу не даду прине, које је народ већ имао. Човјек може да буде и учен и васпитан, и тргован и занатлик и присвешен земљорадник — и храбар.

Тако су ето издали и дивали се духом готово сви народи. Човјечанство је море, оно се залаза. И оно кодебане је нежипоно, и може се умаљити само јаким вољем љутеком.

Пред тим флуктом не гроба закланати очи, ни не знам какве сујете. Причали ми фелг или га неспричали, он постоји. Ми га утолико прије сад можемо признати, уколико сви апачи говоре да српски народ етоду своје жалодушности и љутања преживљује, и да се надамо али свугуно опет пуца на талае херојска. Добар је знак и то што сједео гледамо истинају ови и некрено прилажмо на поца да разлику народне епаче даже епачкици ишпује.

Тач циљу има да послужи и опет студира. Дахаје и ронетно не можемо обопачити: наши смо тога жељни: ићи брже и маљни

е и кад би жељели патјерати историју да се за сто година прити. Лупаве, као што су биле Курсула, Муган, Велсо, Браћа Педван, Чулић, Чаралић и многи други, не можемо оживијети, а не би су даље желили ни опетати, ниш опачио као прије приједити. Данас један Курсула не би могао носити наду преко рамена, ниш бити шојка за себе и дједити мјестане на своју руку. Данас је све замјениено. Други су прилаже, другачије ратовање, другачије оружје, други захтеви дисциплине и борбе, једном ријечју: све је другачије данас по пређе. Пређе је јуначтво по претасходетну пошачало на срци, данас пошачало на интелекту. Данас јунаци морају бити учени, дисциплиновани, учени, пошудини, у јавном животу отјерати дубољни, пак и ласчани, и што већ добро васпиташе данас захтева. А то Краљевач Марко, Хрват Краљевач, Страхињач Бан, Славоје Главош, Курсула, Ади Протан и остали мучно да би утољили. Данас јунак дух не могује јуначтво срца одако вачишо моћ интелекта, и кава стара адрга јуначина данас давала би само посла властима, и мјесто славе донати би залази.

Данас се захтева да човјек буде јунак, али при томе не сурико непропан, пречет, неуредан, разбуршан и кантација. То апачи да срце данас остаје у другом реду, и прво мјесто до мушаме јачина и храброст интелекта.

Ako je prvo tacno, da Srbija izaziva, po sebi se razumiye da ona to ne chini da bi Austriju zaplasihla i onda otpada sve ono што se ređa o ratobornosti, ravnodušnost i dr. Ako je zbilja da je ratobornost spala i umukli bojni klinци и да се Србија и плаши, onda je prirodno da više ne može da izaziva и да су жалбе званичне Austrije neopravdane.

Iz toga se види, da je austro-čivutska štampna u velikoj opreci sa istinom и да je sa zdravom намећу и логиком oдавно раскретила.

Još jedan poraz

U pregovorima, koji se vode između Turčke и Austrije, ne prekidno Austrija gubi poraze. Ona je prvo apelovala na Mlado-Turke da prekine bojkot, ali je bilo bez uspjeha. Porги je mudila koncepcije, da bi obustavila bojkot, ali ни u tome nije uspjela. Onda je stala да пријети, али и тиме је зло прошло. Сада се из Цариграда јавља, да је Austriji поручено, да ће преговори с њоме бити само тако могући ако Austrija пристане да се на конференцији изнесе и питање о анексији, као год и питање о компензацијама и та вијест врло је рђаво утицала на бечке званичне кругове, који се ни мало нијесу надали, да ће у Турској наћи на толико негодовање противу себе.

Расположење руске дипломатије

Позната је ствар, да се Русија одлучно противи анексији и да никако неће одоустати од своје политике. Сада јављају из Петрограда, да је Турска о анексији дала своје изјашњење, у чему се слаже потпуно са Русијом. Турска иде на то, да велике силе униште анексију и да се Босна и Херцеговина прогласе потпуно самосталном. Овај захтјев је нашао одзвона и у руској дипломатији, која сада настојава, да и конференција у томе правцу донесе своје ријешење.

Забрањени бечки листови

Поводом ратних припрема у Austriji четири бечка листа донјели су о гоме вијести, али их је бечка цензура забранила да се не би дознало о ратним намјерама њеним. То је оно што Austrija нели како је Црна Гора и Србија изазивају, а она кривом чини оно што им подмеће.

О Босни и Херцеговини

„Pesti Naplo“ доноси разговор са угарским послаником Каролијем Етвешом, који је намјеран да у угарском сабору изађе са сензационим приједлогом. О томе приједлогу Кароли је рекао: — Јест, то је тачно; мој приједлог иде на то, да Босна и Херцеговина изабере засебног владара.

— То ће те, по свој прилици, предложити на основу угарског историјског права.

— Никада ми нијесмо имали права на Босну; она није никада нама припадала.

— На какву сврху има тај приједлог?

— Са свим прост, доста нам је једна словенска уц на глави — Хрватска — зар да још једну наговаримо? А Austriji Босну не смијемо дати. Нека буде Босна, попут Србије, независна држава.

Ето такви су модерни јунаци. Али дедерте ли навелите то у народу до краја? То је неопходно. С тога, поред интелектуалне сврхе, ваља се држати и старе школе: воспитавати и јуноштво срца, јер народ не учије да буде храбар једино душевном енергијом без сурогата на домену осјећања својих.

Друштво је с појеком редовно, друштво је народно. Редовна војска изолована је од свих штетних утицаја профаног живота, а профаници иде. На лега утиче како заштите, тако и породична, навика на мек живот, на грађанске слободе, на узвишања и т. д. А то све уди војничком духу. Ујети у овим чеврстијама наћи пута и пачица и од народа створити ипак добру војску, треба бити велики позналац духа народног, прилика и погодба под којима ратна подобност успјева, и осим тога бити велики усталац, психолог, филозоф и педагог.

§ 6.

Установа народне војске има за циљ, да од обичног народа створи народ ратнички. Иначе шта би се могло друго хтјети? Кад је војска, треба да је ратничка, иначе је непотребна, а кад је народна, значи да народ треба ратнички народ да буде. Што ратоборнији, толико бољи: што индиферентнији, за толико гори.

Може ли народ задовољити се захтјеви наше остављени самоза себе, без нашега са-

— Па зашто је онда у опште проглашена анексија?

— Шта ће нам анексија? Ја сам био и противу окупиације 1878. г. За то сам и напао Тису.

Разумије се аустро-чивутска штампа је због овог говора страшно ражљубена.

Представна Муслимана

Босанско-херцеговачки Муслимани у Цариграду предали су великом везиру представку противу анексије, тражећи у име 150.000 Муслимана и прарославних, да становништво Босне и Херцеговине узме у заштиту и одбрану и да ништо не дозволи анексију. Велики везир је на то изјавио, да Турска ради на томе и да захтјева или да се старо стање поврати или да се Босни и Херцеговини да аутономија.

Бојкот аустриске робе

У Турској се бојкот аустриске робе продужава са још већом жестином, те су се томе бојкату већ придружили и Арбанаси.

Расположење у Србији

У Србији је још једнако ратно расположење, а нарочито по унутрашњости. Свауда, у цркви, школи, општини, кавани и на сваком мјесту се приповиједа о рату. Тамо влада уверење да је све спремно за рат. Вели се: Наше пушке најбоље су система, а топова нема равних ни у једној војсци, јер Austrija нема ни брзомегних топова. Ратни материјал стигао је у изобилју. Запрега се појачава и из Русије се очекује око 3000 коња. За војнике се раде 100.000 шинјела, а поручена је и тебел. Коњи за коњицу су опробани и одлични. Хране и ратне залихе има довољно.

Посланица епископа нишког

Епископ нишки Никанор Ружичић упутио је својој пастви посланицу, у којој говори противу анексије Босне и Херцеговине. То је читаво расправљање о уобичајеном историјском праву Austro-Угарске на српску Босну и Херцеговину и о српској заједничкој мисли. Посланица је општањана у неколико хиљада примјерака и бесиласно се даје народу.

Епископ Никанор познат је и код нас. За вријеме чувене ободске прославе он је био у Црној Гори и том приликом даровао му је у Подгорици имање. То је онај празан простор, који се налази пред Монополном Дуваном и основном школом.

Невоље намет депутата

— нарочито изјештај нашем листу Коњид, 10. новембра

Код нас су ријечи скупе и зато смо већ научили да их много и не трошимо. А и нешто ријечи, кад су дјела ту! Ондје, гдје Демаклов мач висит над главом и гдје се сваког тренутка може човјек, и прав и здрав, нагаћи на оштри бајонет привилегованих разбојника, ријечи су нијеме.

Али мени није намјера да вам из овога гнијезда српских соколова ређам силне задуме. Нашто то? Ви врло добро знате како нам је и раније било, па по томе можете врло лако појмити како је сада.

дјетства у правцу у ком би смо жељели да се развија?

Не може. А може ли бити ратоборан и, наравно, храбар, ако се нико не старала да му унесемо у душу довољно националног поноса, слободљубља, частљубља, патриотизма, националне свијести, родљубивих идеала, поуздања у себе, љубав према националном сјају и величини, љубав и угледање на старе јунаке и остало што јесу саставни дјелови војничког духа?

Опет не може. Не може све и кад би имао довољне извјештајности у владању оружјем. Он може мичи и храбар бити само у сфери онога живота, који у миру проводи, и у границама онога рада, од кога у миру живи. Миран живот и рад толико га освајају, да за остало не мари ни да пита. И укусе и заинтересованост и воља и одушевљење и разумијевање и сам остали душеван апарат, све то скрхало се ту, у мирном раду, од кога себи и своје државина. Рат је појава ријетка и са својим захтјевима поштеђује нешто чисте генерације. Ништа онда није природније већ да се народ од ратништва оглади. Декретирати установа војске народне а не чинити ништа што ће је војском учинити, кућа је пауква. Ко се на пут поузда, слабо ће му уздиће бити. У часовима некушња доћи ће разочарење, али доккад, кад на то помислимо, у нама гужво одјекује онај пер-

Хоћу само да вам изнесем невоље једнога од оних депутата, који су ту неки дан били у Бечу на поклоњење Бесеру, када су му, у име народа, и захвалили што је и пошљедњу милост своју излио на нас — на анексију т. ј. на робовање наше. Из тога ћете видјети ко су ти што су ишли у Беч и како се на њих гледа. А из те слике јасно ћете видјети и расположење у народу и — она ће вам казати све.

Када се заповједало ко ће из Коњидићи у Беч Бесеру жријаб је пао на Ибрахим бега Хаџихусеиновића. А и како не би? Ибрахим-бег је начелник општине и перјаница браће Муслимана, којима је — не до Косова — до Беча све равнио. И кад није било кога другог, он је пошао. Био је тамо и вратио се. Како је било све у Бечу, то су новине јавиле. Како је било по повратку, ја ћу вам испричати.

Сви Муслимани, на Бога ми, и ми Срби нијесмо га хтјели очима видјети. Човјек, који је идућу на све што је сваком иксану свега, и унизио се до ајвана, нашао је на опште презирање. Нико га не хтје поздрављати. Све живо устаде противу њега. Кад улицом прође, свако од њега окрене главу и с гнушањем одбија да се сускоби с њим. Уђе ли у каву (кафану), очас се сва испразни. Нико неће да сједи с њиме. Са таквим човјеком поштени људи не поднесу ни један ваздух да уздишу, а ни каведжи неће да га служи, јер ако би му и дао, могао би каву затворити, јер му не би нико више долазио. Кад изађе Ибрахим-бег, на кави се прозори и прата отварају, да издуши ваздух који је удисао.

У криво: противу Ибрахим-бега устало је све. Он сада нема ни друштва, ни станка. Потпуно је усамљен и како га на сваком кораку прати својопште презирање, то је био принуђен да се повуче и — „нигде га нема“.

Противу намет-анексије не смије се ништа, али народ овако мора да издуши, па сад судите и о Бесеровим депутатима, и о народном расположењу према анексији и о смену...

Ибрахим-бег се противу свију жалио онима, који су га и довели до овога. Очекује се, да Штадлеровци гракну и да почне затварана због — веленадаје.

Ја вам износим само онолико, а даље ће те чути.

Па како онда да се не одушевљавамо новим стањем!

Дневне новости

Отпутовали на Тополицу. Њихова Краљ. Височанства Престолонашљедник Књаз Данило и Престолонашљедница Књагинја Милица отпутовали су на Тополицу, гдје ће неко вријеме провести у тамошњој топлој клими нашега приморја.

Вратили се на Крушевац. Њихова Височанства Књаз Мирко и Књагинја Наталија вратили су се на Крушевац.

Отпутовали у Ницу. Г. пуковник и г-ђа Константиновић отпутовали су у Ницу.

сјекли стих: „Паук је венцао мрежу своју у парекој пустој палати: соваљана је мирно неспјела пијеску своју на кулама Афразијаба“.

Болито је научити оних пареких палата и колито пустих кула Афразијабских било већ на свијету!

И то све га озбиљно пенесиуване дужности у мирно доба!

Чушјемо се таквих погрјешака! Нека нам господетно и положај, сјај и златип парак не замажу очи. Хоћево ли народну војску, мора то војска бити: мора се народ светелатети у војничком духу воспитавати. Иначе ће се изгубити са свим у врлоу грошничарског живота.

Спремати народ за ратништво двојак је: у доброј извјештајности оружју, у дисциплини и послушности, и друго у подизању војничког духа. Итти може бити ратника без извјештајности и оружја, итти без ратничког духа, тога оружја духовнога.

Модеран друштвени живот је разгранат, потребе грађанске многостручне су, а услови борбе за опетанак тако су тешки, да се човјек кроза живот данас мучно пробива. Сва умна и гјелесна снага његова скрхана је у то, да се у добак одржи. Он бије љуте бојене, храбар је и издрљав, лукав је и ерван, али све то у сфери свога занимања. Препостите га тако на поље кривне борбе, ни га нећете познати. С њиме ће бити оно што с вријемом кот ете неопали. Вршина.

Бригадир Вукотић у Цариграду. Нарочити црногорски изасланик у Цариграду бригадир г. сердар Јанко Вукотић учинио је већи број посјета. Прошлог петка био је на селамлуку, посјетио је амбасаде великих сила и генералне конзуле руског и француског, војног изасланика руског и царско-отоманске великодостојнике. У његову част давали су ручак како српски посланик, д-р Ј. Менадовић, тако и војни изасланик српски пуковник Ј. Лешјанин. О свом крсном имену, г. бригадир Вукотић давао је ручак. — У понедјељак је г. бригадир конферисао са великим везиром, а у петак кренуо амо.

Мио гост. На Цетиње је допутовала Енглескиња г-ђица Ед. Дерхем. Г-ђица Дерхем је велики пријатељ Црне Горе. Она је више пута пропутовала нашу земљу и обилжље балканске земље. На балканској изложби г-ђица Дерхем задурила је нашу државу ријетком заузимљивошћу, коју је показала приликом уређивања црногорског одјелења. Из велике љубави према Црној Гори, г-ђица је научила и српски језик.

Вијести бечкога Кор-биоро. Јуче нам је бечки Кор-биоро донио из Биограда једну чудновату вијест. Он вели, да је у тајној скупштинској сједници Миловановић говорио о резултату свога путовања по Европи, и да је рекао, како је добио увјерење, да ће велике силе пристати на анексију Босне и Херцеговине. На даље, према тој вијести Кор-биоро, Миловановић је рекао и то, да је Србија неспремна за рат. Све је то било у тајној скупштинској сједници, те је, разумије се, одмах реферисано бечкоме Кор-биоро! Та је вијест поуздано измишљена. Они у Бечу протурају, макар и неистините, само оне вијести, које њима иде у рачун. Ако је што говорено у тајној сједници српске Скупштине, то одиста није стављано на знање бечкоме Кор-биоро.

Аустриска култура. Дошао нам је до руку један њемачки бечки лист, у коме се на првој страни налази велика слика Цара Франца Јосифа, а испод ње почиње и један велики чланак о нашем Господару, о Црној Гори и Црногорцима. Више глупости, одвратности и гадости није се могло срнути у један новинарски чланак, као што је то учинио неки бечки „културтрегер“ у поменутоме листу. И на врх тих испада једнога подивљалога варварскога пера ставио је

доде у својој кући приједна и цуна живоста, изабачена на свијетост бојју — прљав. Ви је преврћете, гурате је, она мртва као од сто година.

И човјек је таков. У својој кући биресан, у туђој се свибила да не умрије ни да се окрене. У мирном раду свом окретан, лукав, издрљав и храбар, у рату је старачајка. То долази отуд што је свој дух са свим одпадно од критеријума ратничког. Тај свијет му је сад непознат, туђе он не жари за њ, не интересује се за њ: он нема потребе душевине енергије за њ, а нема је зато, што у том правцу није дух свој у мирно доба вржао. Сва храброст његова у рату је да бјежи!

Из тога излази да се народни дух за ратничко мора воспитавати. Како? То ћемо рећи довије. Ондје нам је главно било да употребу тога воспитавња само докажемо. Воспитавње то мора бити изграјно и усвајено. Никада се с њим ни за тренутак не смије прекидати.

Човјек је увијек оно што је његов дух. Добро, зло, храбро, суваљаво — све је то само у духу његовом. Буднички лекцини еугерину себи увјерење да ће Богу свој побобо угодити ако се море глађу и ако данима леже на шљивима.

(Наставиће се)

слику свога старoga владоца, да би ваља сценарија била љепша и културнија. У томе чланку бечки „културтрегер“ гди Црногорце и Црну Гору и подмеће нашем народу управо она својства, која красе оне ноћне бечке вагабунде, што краду од поштених људи кесе из џепова и због којих аустријска полиција ставља на јавним мјестима натписе: Чувајте се лопова! Они њихови са фотеља краду од Европе туђе земље и народе, па им је сад једнима и другима криво, што их је свијет ухватио на томе послу.

Бомбардовање Котора. Синоћ се у Паризу проио глас, који је дошао из Беча, да су Црногорци бомбардовали Котор. О томе је из Париза питано на Цетињу, одакле је одговорено да је тај глас измишљен.

Војни бјегунци. Пошљедњи дана је пребјегло у нас опет неколико војних бјегунаца, који су махом по народности Чеси и Хрвати.

Како то да назовемо? Један трговачки путник, који је дошао на Цетиње, прича нам да је за мало хтио свој долазак да одложи. Прозлазећи кроз Трст, одвраћали су га сви од доласка у Црну Гору, страшећи га како се ондавде жив неће враћати. То је исто било и у Приморју, а у Котору кад је био приче о Црној Гори су постале још страшније и црње. Интересантно је, да су му чак и некоји људи од полагаја говорили како ће му живот бити у опасности, јер се, рекоше му, из Црне Горе нико жив не враћа, причајући му, при том, разне приче о тобожњој погибији путника. „Ја сам и иначе слабо вјеровао у све то, без обзира чак и на личности, што је доказа најбољи мој долазак на Цетиње, али сам се сада тек увјерио колико су у Аустрији безобзирни према вама кад и овако далеко могу ићи и очегледно застрашивати свијет“.

За невјеровање. Читамо у биоградским листовима: Коста Митић, бравар из Лознице, кренуо је био из Црне Горе преко Котора за Србију, у друштву са једним Црногорцем. У Котору их је полиција одмах дохватила у своје руке и ако су имали уредне пасоше и затворила у нужник, гдје су држани четрнаест сати. На сваки њихов протест што су лишени бесправно слободе и што их држе у нужнику, аустријски жандарми извукли би их из нужника и немилосрдно тукли кундацима. Од силног мучења Црногорац је умро у которској болници. Коста је дошао у Биоград и готово је инвалид. Власти су га упутиле на лечење. — О овоме догађају ми смо били извјештени још прије мјесец дана, али га нијесмо износили, јер нијесмо могли ни да замислимо да се тако може поступати са невиним људима, ма да нас је један познаник Костин увјеравао, да је онако доиста са њима поступано. Који је то Црногорац те је платно главом није нам познато, али би надлежни требали да се обавијесте. Коста је у Црној Гори провео двије године радећи по свима већим мјестима, а родом је В. Градишта, у Србији, камо је био пошао на глас анексије.

40 милијона. До сада је аустријска трговина и индустрија због бојкота аустријске робе у Турској претријела штету од 40 милијона круна. У Бечу се превијају од муке. Неке трговачке куће у Трсту већ су на ивици банкротства. Бечки листови траже, да се пошаље у турска пристаништа аустријска флота, да принуде Турску да спречи бојкот аустријске робе. Али, Ерентал

то не смије учинити, јер би тада букнуо европски рат, који би Аустрију развалио у прах и пепео. И тако морају да трпе. Њих Турци ударише по кеси, а ту су себични бечки политичари најосјетљивији.

„Вјежба“ аустријске мрнарнице. Аустрија је почела исту игру, коју је била почела, али недочела са Србијом. Поред тога што је према нашој граници избацила велику војску, што се непрекидно утврђује и отворено припрема, па и на сваком кораку Црној Гори пакости, она сад хоће и да демонстрира својом мрнарницом. Како из Котора јављају, за који дан ће почети вјежба аустријске мрнарнице крај Боке Которске. Ескадра стоји под заповједништвом контрадмирала Циглера, али ће њоме управљати контрадмирал Антон Хаус. Ескадра се састоји из тешке и крсташке дивизије. Тешку дивизију сачињају три ратна брода („Ерцхерцог Карл“, „Ерцхерцог Фердинат Макс“ и „Ерцхерцог Фридрих“). Крсташка дивизија састоји се из 10 бродова, торпедо и крстарица. Као заповједник крсташке дивизије функционира линиски капетан Леополд Селнер, који се већ налази у Тивату.

Каква ће бити ова зима? О овогодишњој зими овако се говори: Зима ће почети кишом, послје чега ће настати топло дана с вјетровима, све до Нове Године. Тек од Нове Године почиње права зима. У другој половини јануара биће дебелог снјега и великих мећава. Двадесет трећег јануара је критичан дан, али до 7. фебруара биће топло вријеме. У фебруару биће катастрофа по рудницима ради отворених гасова. И у другој половини фебруара биће снјега. Још 7. марта биће снјега и олује.

Вјерени. Г. Ристо Лекић, пјешадиски капетан, вјерио се са Г-њом Милићем, ће ком Г. Ива Пејовића са Цетиња.

Утисци са збора у Сјеници

Берани, 20. новембра

Раније је изнесено у главном рад и резултат збора који је држан у Сјеници али ради јасније ствари и допуне износим овдје и шљедће утиске са збора.

На првом мјесту износим имена наших изасланика, који су били на збору, а на име: из Н. Пазара: Јован Сарић и Петар Мирковић; Н. Вароши: Урош Томић и Авакум Савићевић; Пријеполја: Васо Веселичић и Саво Милић; Плевалја: Илија Самарџић и Јован Милиновић; Б. Поља: поп Ристо Поповић, Тодор Пајенић, Алекса Мораковац и Лазар Јанковић; Сјенице: поп Јосиф Балшић, Петар Букумир, Васо Карамарковић, Алекса Јовичић упр. и Нико Гобељић; Берана: поп Јосиф Бојовић, Авро Цемовић, Вуко Дабетић, Милоња Бабовић, Љубомир Поповић, Милан Цемовић надз. Милић Дабетић, учит. Милан Поповић учит. Миша Дабетић, учит. и Мило Делевић правник.

Сви су се ови изасланици окупили послје службе божије у школи сјеничкој. Ту је изасланике поздравно кратким, али веома дирљивим и значајним говором управник сјеничке школе Г. Алекса Јовичић. Послје тога изасланици су се подуже савјетовали, како и у којем правцу да говоре и раде на збору, који се има одржати тога дана. Једногласно је усвојен приједлог Г. Уроша Томића, да од сваке депутације на збору говори по један. Није дуго трајало позвати су наши изасланици на збор, код главне сјеничке црквије гдје су били окупљени турски изасланици и маса народа. Но, како збор није одмах конституисан, то се није могао извести онакв ред говора, као што су наши изасланици утврдили и одржали, него се то без утврђеног реда говорило и сви су наши изасланици узели живог учешћа, ако не истичањем својих говора пред цијелом масом а оно код појединца разувјеравајући браћу муслимане о неким лажним гласовима, који се бијаху у садање вријеме чули и доказујући да су то злонамерне измишљотине нашег непријатеља Аустрије, противу којег треба сви да устанемо.

Држање наших изасланика на збору и

прије и послје подне било је за сваку похвалу, јер су сви били прожети једном истом мишљу, једном истом жељом и тежњом. Ту је (на збору код црквије), држано одушевљених говора противу анексије Босне и Херцеговине, а било је и протеста противу жалосног стања, у којему се налазе наша брћа у Сјеници и околине као и другим овамошњим мјестима.

Послје подне збор је одржан у сали општине турске и може се рећи, да је на збору бољи ред био, а то је отуда, што је збор био конституисан и под предједништвом Мутесарифа сјеничког, који је млад и интелигентан човек, а колико се виђаше и доста справедлив. Он је пред изасланицима држао веома деликатан говор, проповиједајући слогу и јединство међу османлијама и нагласивши, да је ушљед неслоге и међусобног трљења изгубљена Босна и Херцеговина и т. д. Он је пажљиво слушао све наше говоре и био је истима жестоко дирнут, нарочито, кад је изговорио неколико патриотских ријечи Г. Илија Самарџић противу анексије.

По свршеном раду на збору, а то је било у сави мрак, сви су се наши изасланици окупили опет у школи сјеничкој на заједничку вечеру, коју је приредила наша, српско-православна, сјеничка општина (као и ручак тога дана). Та се вечера била претворила у велико народне весеље које је подуже трајало (до 6 с. по турски). Милина је било гледати како се браћа од радости грле и љубе, наздрављују уз чашу ракије и вина и пјевачу. Ту је пало много лијепих здравница у којима су исказивали своје српске жеље и осјећаје. Од здравца напомињем Г. пона Бојовића и Балшића, Уроша Томића, Авра Цемовића, Авакума Савићевића и Илије Самарџића.

Послје подуже весеља и приватног провођења у име изасланика се захвалио на гостопримству сјеничкој општини Миша Дабетић учит. и онда су се изасланици разишли на преноћиште. Сјутра дан како смо се ми Бераници спремили за полазак, то су се у част истих сви изасланици рано окупили у гостионици Петка Букумира, гдје су се сви у заједници још мало провеселили, па се онда братски изљубили и поздравили пожељивши срећан пут и растајак.

Увјерен сам, да је овај скуп и наш састанак много постигао и с те стране, што смо се ми браћа из поменутих мјеста боље упознали и подијелили једне и исте мисли и осјећаје. Овај наш састанак оставио је најпријатније успомене један на другог, тако, да ће га се сваки од нас изасланика радо за дуго сјећати. Ове ретке напнех да дадем изливају пријатном расположењу, које ће сигурно овладати и онима који ово прочитају.

П.

Соколашка мисао у Црној Гори

Од како су у Црној Гори зачела соколашка мисао са похвалом је писано у многим чешким листовима, а сада је о њој проговорно и лист „Српски Сокол“, који излази у Ср. Карловцима. Он доноси овај симпатични чланак:

У најновије вријеме је и Црна Гора, то ваздашње гвијездо јуначких српских соколова, задобивена за соколску мисао. Тиме је тако рећи сав српски народ у свима покрајинама, осим Турске, задобивен за соколство.

Почетак соколства у Црној Гори почиње са год. 1906., када је чешка општина соколска, послје I. хрватског свесоколског слета у септембру 1906., похвалила Црну Гору и на Цетињу одржала јавну вјежбу пред владарским домом и цијелом Црном Гором. Тим је био пробијен лед, и Црна Гора на челу са својим јуначким Књазом задобивена и увучена у соколство.

Од тога доба почели су Црногорци да се занимају и проучавају соколство и резултат тога је био позив и молба црногорске владе чешкој општини соколској да јој пошаље учитеља соколске тјелесне вјежбе, који ће с војничким часницима одржати курс. Чешка општина соколска одазвала се радо молби и послала је у Црну Гору — како смо већ саопштили — изврсног предњака сокола пражског брата Вилема Кукца, родом Словенца, свршеног техничара, и овај је летос одржао први тегај предњачког курса.

Брат Кукец стигао је на Цетиње 10. јула и 25. јула отпочео је курс са часницима, којих је било око 80. Будући је број пријављених слушаца био велики, то се није могло са свима одједном радити, те је брат Кукец подијелио слушаоце на два разреда, а у сваком око 40 слушаца. А како је вријеме курска било одређено на три мјесеца, то је са сваким разредом радно по 6 недеља.

Курс с првим разредом отпочео је 25. јула. Слушалаца је било 37, од којих су била 2 канетана, 2 поручника, 32 потпоручника и 1 чиновника.

Материјал за изучавање уредио и одредио је брат Кукец, према спреми слушаца, према времену трајања курса, и према томе да се слушаоци спремају за учитеље на основним и средњим школама.

Сустан соколске тјелесне вјежбе почео је изучавати са I. одбором: ход. час. трк, просте вјежбе, редовите вјежбе. Највећу пажњу у главном полагао је на просте вјежбе, као основно цијелога сустан. Затим је дошао на ред II. одбор, вјежбе спомоћу справа, из кога се поглавито изучавале вјежбе палицом. Из IV. пак одбора: вјежбе борилачке узета је борба палицом.

У исто вријеме, са изучавањем тих главних грана сустана вјежбало се још из II. одбора: скок у висину, у даљину, с мотком, вјежбе на разбоју, јарну, коњу и вратилу; и из III. одбора: гимнастичке игре.

Часова вјежбања било је дневно пет, и то прије подне од 6 до 9, и по подне од 4—6, а према потреби додавано је овоме броју још по један или два часа. Из првог разреда изабрана су историја најбољих вјежбача и за други разред, са намјером да се што боље извјежбају. С њима је приватно вјежбано песничаре (из IV. одбора).

Вјежбало се под отвореним небом у дворишту касарне.

Курс је завршен 28. августа са јавном вјежбом, на којој се вјежбале просте вјежбе и борба палицом.

Са другим разредом почет је курс 31. августа са 39 слушаца и то: 1 канетаном, 2 поручника и 36 потпоручника.

Од распореда материјала курса одступило се у толико, што се изоставило свеопће изучавање борбе палицом и обратила се пажња на дечије игре, које су врло важне за школско тјелесно вјежбање. Осим тога додати су излети у околину цетињску, гдје се вјежбале редовите вјежбе и соколске игре.

Други курс завршен је 27. септембра са јавном вјежбом у бапти књажевске палате, пред књажевском породицом. Вјежбало се: скок, просте вјежбе, вјежбе палицом, на опште задовољство Књаза Николе, Књагиније и присутних.

Успјех овога првог курса обећава нам, да ће наши Црногорци бити прави соколи и најбољи српски соколи. Од разних грана тјелесне вјежбе достигли су слушаоци и лијепих резултата. Тако у скоку у висину: из мјеста достигли су 1-45 мет., из залета 1-75 мет., у даљину из залета пак 6 мет. Од вјежба на справама најбољи су резултат показали на разбоју и јарну.

На жељу војног министра израдио је брат Кукец, помоћу мајора Јова Бећира, свршени материјал курса написан на српском језику. Књига ће на скоро изаћи штампана и биће прва стручна књига соколске тјелесне вјежбе на српском језику. Тај рад оцењује прашки часопис „Сокол“ овим ријечима: „Код стварања српске терминологије брат Кукец је стојао на заиста потпуно исправном становишту, што је из чешке терминологије, која је од свих, чак и страних стручњака призната за узорну, све рјечи, које и у српском језику имају исто значење, оставио, и само је ондје тражио друге ријечи, гдје је значење ријечи било друго. На томе правилном становишту стоје и браћа Срби из Славоније, који преводу стручне списе са чешког на српски“.

Тако је свршен први дио овога курса, који по одредби црногорске владе траје четири године — сваке године по три мјесеца. — како би се слушаоци потпуно усавршили и постали прави соколи. Те својим радом у основним и средњим школама учинили, да јуначка Црна Гора постане право соколово гвијездо. При повратку из Црне Горе примио је Књаз Никола у аудијенцију брата Кукца и одликовао га Даниловићим орденом.

Радосно поздрављамо најмлађе српске соколе! Радосно поздрављамо соколску Црну Гору! Радујемо се од свега срца, што су наша браћа Црногорци изабрали и прави пут у Соколство, а тај је, да је црногорска влада у своје руке узела ствар соколску! — Здравло!

Лист уз овај натпис доноси групу црногорских сокола, као и слику учитеља Кукца.

ОГЛАС Пространи дућан са магазином, Катунска улица број 24. даје се под кирију мјесечно тридесет пет круна.

Који жели најмити за 1. декембар, нека се пријави

„ЦЕТИЊСКОМ ВЈЕСНИКУ“